

– поточна діяльність забезпечує отримання коштів, що можуть бути вигідно вкладені у інші сфери бізнесу;

– нова діяльність може викликати синергійний ефект за рахунок кращого використання устаткування, сировини тощо;

– антимонопольне регулювання не дозволяє подальшого розширення діяльності у рамках певної галузі;

– можуть бути скорочені втрати від податків, полегшений вихід на світові ринки, залучені нові кваліфіковані службовці або ж краще використаний потенціал наявних менеджерів.

Основними стратегіями диверсифікації виступають [3, 4, 6]:

1. Стратегія концентрованої диверсифікації яка базується на пошуку і використанні додаткових можливостей виробництва нових продуктів в існуючій діяльності. Тобто існуюче виробництво залишається в центрі діяльності, а нове виникає виходячи з можливостей освоєного ринку, використаної технології або ж інших сильних сторін функціонування суб'єкта підприємництва.

2. Стратегія горизонтальної диверсифікації припускає пошук можливостей зростання на існуючому ринку за рахунок нової продукції, що вимагає нової технології, відмінної від тієї, що застосовується. За такої стратегії підприємство має орієнтуватися на виробництво таких технологічно не пов'язаних продуктах, які б базувалися на використанні вже наявних можливостей підприємства. Оскільки новий продукт має бути орієнтований на споживача основного продукту, за якими він має бути супутнім продуктам, що вже виробляються підприємством на даному етапі.

3. Стратегія конгломератної диверсифікації полягає у тому, що підприємство розширюється за рахунок виробництва технологічно непов'язаних товарів, що реалізуються на нових ринках. Це одна з найскладніших для реалізації стратегій розвитку підприємства. Зазвичай ця стратегія реалізується шляхом придбання підприємств, а не створенням нових підприємств для роботи на незнайомому для суб'єкта господарювання ринку.

Процес розробки стратегії диверсифікації, як і інших видів стратегій підприємств, передбачає виявлення основних альтернатив розвитку, їх аналіз у порівнянні з необхідними для впровадження ресурсами, прийняття до реалізації найбільш пріоритетних з них.

Своєю чергою, впровадження стратегії диверсифікації здійснюється за алгоритмом (рис. 3).

Висновки

Як бачимо, диверсифікація є процесом поширення виробничої і комерційної діяльності підприємства за межі власної спеціалізації, на інші галузі економіки і господарські сфери, які не пов'язані між собою прямою виробничою кооперацією і не конкурують між собою з метою зменшення ризику від втрат, коли ведення одного бізнесу незадовільне. Вона передбачає розширення номенклатури товарів або послуг підприємства за рахунок споріднених чи нових, які можуть виготовлятися і реалізовуватися з використанням існуючого потенціалу, а також розвиток діяльності підприємства в абсолютно нових для нього галузях.

За результатами дослідження можна зробити висновок, що диверсифікація є одним зі способів успішного функціонування господарських систем у складному конкурентному середовищі. До основних видів диверсифікації належать: товарна, комерційна та фінансова.

Варто зауважити, що диверсифікацію доцільно розглядати як стратегію підприємницької діяльності, яка розробляється та реалізовується відповідно до певного механізму. Існує три основні види стратегії диверсифікації, зокрема: стратегія концентрованої, горизонтальної та конгломератної диверсифікації. Управління реалізацією такої стратегії передбачає періодичне застосування контролю та удосконалення її положень відповідно до умов господарювання.

Список використаних джерел

1. Аронов А.М., Петров А.Н. Диверсификация производства: теория и стратегия развития. – СПб.: Лениздат, 2000. – 128 с.
2. Бухвалов А.В., Катяло В.С. Современные трактовки стратегий диверсификации // Российский журнал менеджмента. 2008. Том 6. №1. – С. 57–64.
3. Грушак З.М. Диверсифікація як стратегія діяльності // Економіка, фінанси, право. – 2009. – №5. – С. 6–9.
4. Денисов А.Ю. Жданов С.А. Экономическое управление предприятием и корпорацией. – М.: «Дело и Сервис», 2002. – 416 с.
5. Корінько М.Д. Організація управління при диверсифікації діяльності // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №9 (51). – С. 160–169.
6. Томпсон А.А. мл. Стрикленд А.Дж. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации: Учебник для вузов. Пер. с 9-го англ. изд. – М.: ИНФРА-М, 2001.

УДК 620.9(477):339.923:061.1ЄС

С.К. АСЛОНОВА,

аспірант кафедри міжнародного менеджменту, Київський національний університет ім. Вадима Гетьмана

Національні інтереси України в енергетичній сфері в контексті положень угоди про асоціацію

У статті розглянуто сутність категорії національних інтересів, їх класифікацію та перелік національних інтересів України в енергетичній сфері. Проаналізовано розвиток національних інтересів в енергетичній сфері з огляду на положення угоди про асоціацію. Визначено, що життєво важливим національним інтересом є інтеграція до європейського енергетичного простору, а всі інші є другорядними, які забезпечують виконання цього. Виявлено взаємозв'язок та взаємозалежність національних інтересів в енергетичній сфері.

Ключові слова: національні інтереси, життєво важливий національний інтерес, другорядні національні інтереси, енергетична сфера, енергозбереження, енергоефективність, угода про асоціацію.

Национальные интересы Украины в энергетической сфере в контексте положений соглашения об ассоциации

В статье рассмотрены суть категории национальных интересов, их классификация и перечень национальных интересов Украины в энергетической сфере. Проанализировано развитие национальных интересов в энергетической сфере с учетом положений соглашения об ассоциации. Определено, что жизненно важным национальным интересом является интеграция в европейское энергетическое пространство, а все остальные являются второстепенными, обеспечивающими выполнение этого. Выявлена взаимосвязь и взаимозависимость национальных интересов в энергетической сфере.

Ключевые слова: национальные интересы, жизненно важный национальный интерес, второстепенные национальные интересы, энергетическая сфера, энергосбережение, энергоэффективность, соглашение об ассоциации.

S. ASLONOVA,

postgraduate student at international management department, Vadym Hetman Kyiv National Economic University

The national interests of Ukraine in the energy sector in the context of the Association Agreement

The essence of the category of national interests, their classification and the list of national interests of Ukraine in the energy sphere have been researched in the article. The development of national interests of Ukraine in the energy sphere in the view of EU Ukraine Association Agreement principles have been analyzed. Integration to the EU energy sphere has been defined as the essential national interest when others are secondary, providing realization of the essential one. Interconnection and mutuality of the national interests in the energy sphere have been found.

Keywords: national interests, essential national interest, secondary national interests, energy sphere, energy saving, energy efficiency, EU Ukraine Association agreement.

Постановка проблеми. Із започаткуванням відносин між Україною та Європейським Союзом в грудні 1991 року, коли міністр закордонних справ Нідерландів, як головуючої в ЄС країни, у своєму листі від імені Євросоюзу офіційно визнав незалежність України, євроінтеграція стала не лише головним зовнішньополітичним пріоритетом, а й пріоритетним напрямом внутрішньої політики України. Підписавши політичну частину угоди про асоціацію 21 березня 2014 року та її економічну частину 27 червня 2014 року, Україна зробила великий крок уперед: наблизилася до набуття статусу країни – члена ЄС, офіційно визнала європейські цінності та поглибила співпрацю з ЄС та його країнами-членами в усіх сферах життя.

Згідно зі статтею IV другого розділу угоди про асоціацію в усіх сферах, що становлять взаємний інтерес, між сторонами повинен розвиватися та зміцнюватися політичний діалог, що сприятиме поступовій конвергенції із зовнішніх питань та питань безпеки для все більш глибокого залучення України до Європейської зони безпеки. Це підкреслює необхідність аналізу національних інтересів України в процесі європейської інтеграції, дослідження їх трансформації та розвитку [1].

Енергетична сфера є найактуальнішою складовою сьогодення української економіки. Одним з основних напрямів державної політики з питань національної безпеки в економічній сфері є забезпечення енергетичної безпеки на основі сталого функціонування і розвитку паливно-енергетичного комплексу, в тому числі послідовного і активного проведення політики енергозбереження та диверсифікації джерел енергозабезпечення [2]. Питанням співпраці в енергетичній галузі приділено багато уваги і в Угоді про асоціацію.

Оскільки міжурядове співробітництво та союзи виникають із вирівнюванням національних інтересів різних держав, необхідним є їх чітке визначення та аналіз. З огляду на актуальність енергетичної проблеми України необхідним є ви-

значення її національних інтересів в енергетичній сфері в контексті положень угоди про асоціацію [3].

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Питаннями національних інтересів, зокрема національних економічних інтересів, присвячено праці багатьох вчених, серед них – Г. Моргентгау, Дж. Бушан, В. Шлемко, І. Бінько, В. Мунтіян, О. Барановський, А. Поручник, Б. Парахонський, С. Пирожков, В. Ліпка, В. Шахов, М. Земляний, А. Шевцов та багато інших.

Метою статті є визначення національних інтересів України в енергетичній сфері та аналіз їх розвитку в контексті положень угоди про асоціацію.

Виклад основного матеріалу. Національний інтерес, що є інтегральним вираженням інтересів усіх членів суспільства, що реалізується через політичну систему та поєднує інтереси кожної людини, національних, соціальних, політичних груп з інтересами держави, є визначальним джерелом формування стратегічної мети, стратегічних завдань, об'єкта спрямувань і напрямів розвитку нації, механізму, методів і форм їх реалізації. Згідно із Законом України «Про основи національної безпеки України» «національні інтереси – життєво важливі матеріальні, інтелектуальні і духовні цінності Українського народу як носія суверенітету і єдиного джерела влади в Україні, визначальні потреби суспільства і держави, реалізація яких гарантує державний суверенітет України та її прогресивний розвиток» [2].

Категорія «національні інтереси» є багатоконпонентною, через що постає необхідність в її класифікації. Питаннями класифікації національних інтересів займалися багато українських та західних вчених. Проаналізувавши наявні види національних інтересів, можна виявити спільну класифікацію, що запропонована майже кожним вченим: поділ національних інтересів на життєво важливі та другорядні. Тобто життєво важливі інтереси, такі як підтримка і збереження територіальної цілісності і недоторканності державного кордону, забезпечення державного суверенітету та

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

розвиток національної економіки, – пов'язані з існуванням держави, своєю чергою породжують другорядні національні інтереси – пов'язані із добробутом, достатком та прогресом країни. Це дає змогу визначити наявність в Україні національних інтересів, які включають енергетичну сферу, оскільки розвиток економіки належить до життєво важливих національних інтересів, а стале функціонування енергетичної сфери задекларовано багатьма законами України та міжнародними угодами [3–6].

Звернемося до аналізу національних інтересів України в енергетичній сфері з огляду на процеси європейської інтеграції, а саме – положень нещодавно підписаної Угоди про асоціацію з ЄС.

Незважаючи на актуальність чіткого визначення національних інтересів в енергетичній сфері, наразі воно недостатньо дослідженим в нашій державі. Натомість існує перелік цілей та задач оновленої Енергетичної стратегії України до 2030 року:

- збільшення ВВП України за рахунок економічно ефективного розвитку ПЕК;
- створення умов для надійного та якісного задоволення попиту на енергетичні продукти;
- підвищення енергетичної безпеки держави;
- підвищення ефективності споживання та використання енергопродуктів;
- зменшення техногенного навантаження на навколишнє середовище і забезпечення цивільного захисту у сфері техногенної безпеки ПЕК [7]; а також перелік пріоритетних національних інтересів у енергетичній сфері на сучасному етапі, запропонований М. Землянним та А. Шевцовим:
- забезпечення економіки та населення країни паливом та енергією в повному обсязі, достатньої якості та за прийнятними цінами;
- зниження рівня енергетичної залежності країни;
- створення сприятливого для країни середовища для взаємодії з партнерами у енергетичній сфері на міжнародному рівні;
- забезпечення надійності постачання в країну енергоносіїв та неможливості використання енергетичного фактору для тиску на керівництво країни;
- підвищення рівня енергетичної ефективності при видобутку, транспортуванні та споживанні палива та енергії;
- зменшення екологічного впливу енергетичних виробництв до прийнятних рівнів, які забезпечують нормальну життєдіяльність суспільства;
- виключення соціальної напруги і конфліктів, пов'язаних з функціонуванням енергетичної сфери [8].

Можна зробити висновок, що на перше місце в обох переліках виділено життєво важливим інтересам в енергетичній сфері, що пов'язані зі сталим розвитком країни: це збільшення ВВП за рахунок підвищення енергоефективності та задоволення попиту. Не врахованими залишаються положення угоди про асоціацію України та ЄС.

Необхідно зазначити, що сучасний стан суспільного розвитку має досить суперечливий характер, що спричиняє багато загроз. Оскільки з методологічної точки зору суперечності є глибинними економічними відносинами, а загрози виступають поверхневими проявами суперечностей, то національні

інтереси слід розглядати, з одного боку, як об'єктивну необхідність усунення (пом'якшення) загроз національній безпеці. Таким чином, забезпечення національної безпеки є невід'ємним при забезпеченні національних інтересів [11].

Маючи спільні інтереси в енергетичній галузі, Україна та ЄС можуть мати користь від інтеграції своїх енергоринків, тим самим підвищуючи рівень енергетичної безпеки європейського континенту [10]. Таким чином, життєво важливим інтересом України в енергетичній сфері є незалежне стале безпечне функціонування паливно-енергетичного комплексу.

Визначення життєво необхідного інтересу дає змогу визначити другорядні національні інтереси в енергетичній сфері відповідно до положень угоди про асоціацію. Звернемося до положення угоди про модернізацію та посилення наявної енергетичної інфраструктури, яка становить спільний інтерес, зокрема енергогенеруючих потужностей, цілісності, надійності та безпеки енергетичних мереж, а також повне відновлення енергетичної транзитної інфраструктури. Через існування загрози втрати статусу транзитної держави, наступним інтересом є модернізація та закріплення стратегічного положення Української ГТС у системі міжнародних енергетичних поставок.

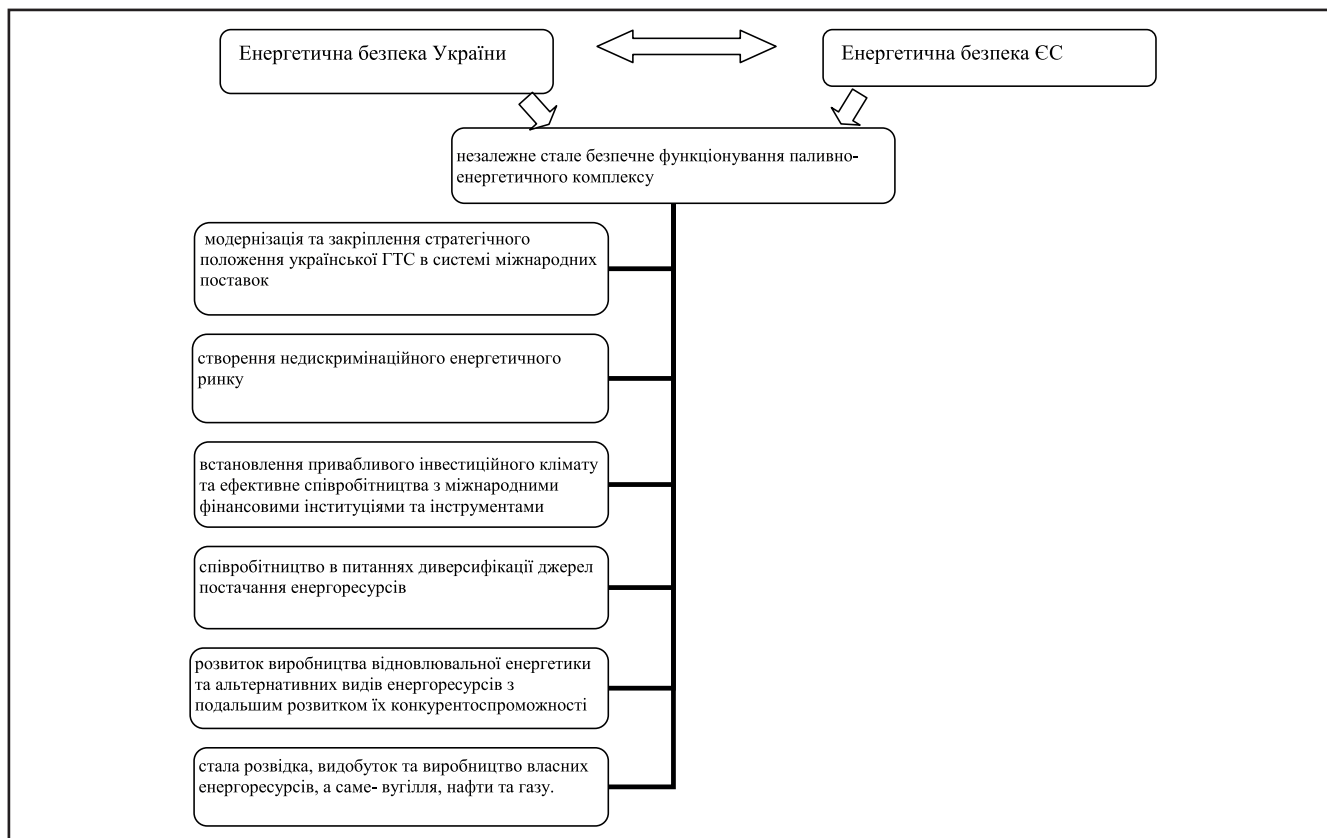
Співробітництво передбачає активізацію та посилення довготермінової стабільності та безпеки торгівлі енергоресурсами та прозорі та недискримінаційні процеси торгівлі енергоресурсами. Отже, створення недискримінаційного енергетичного ринку також є національним інтересом України.

Необхідні процеси модернізації в енергетичному секторі потребують фінансування, яке може бути отримане шляхом залучення інвестицій. Таким чином, встановлення привабливого інвестиційного клімату та ефективне співробітництво з міжнародними фінансовими інституціями та інструментами є ще однією складовою національних інтересів України в енергетичній сфері.

Через існування спільної залежності від імпорту енергоносіїв багато положень угоди приділяють увагу диверсифікації джерел їх постачання. Співробітництво в питаннях диверсифікації джерел постачання енергоресурсів також є одним з інтересів. Окрім цього, з метою зменшення залежності та частки енергоємного виробництва, положення угоди декларують співробітництво у сфері відновлювальної енергетики, що також є вкрай актуальним для України. Наявні біоресурси дозволяють розвивати ці види енергоресурсів в нашій країні, а отже і розвиток виробництва відновлювальної енергетики та альтернативних видів енергоресурсів з подальшим розвитком їх конкурентоспроможності є національним інтересом України в енергетичній сфері.

З огляду на необхідність сприяння енергоефективності та охороні довкілля, а також потенціал ПЕК України та наявність власної ресурсної бази та необхідності розвитку енергетичного сектору України, що є предметом спільних інтересів ЄС та України, ще одним з інтересів можна визначити сталу розвідку, видобуток та виробництво власних енергоресурсів, а саме – вугілля, нафти та газу [1].

Таким чином, життєво важливий та другорядні інтереси та їх зв'язок як між з собою, так і з положеннями угоди про асоціацію зображено на рисунку.

Взаємозв'язок життєво важливих та другорядних національних інтересів України в контексті вимог угоди про асоціацію

Складено автором

Висновки

Аналіз категорії національних інтересів, їхня класифікація, українського законодавства та міжнародних угод дали змогу визначити національні інтереси України в енергетичній сфері в контексті положень угоди про асоціацію. Так, життєво важливим інтересом є незалежне стає безпечне функціонування паливно-енергетичного комплексу, що підвищить рівень безпеки та сприятиме реалізації інших національних інтересів не тільки України, а й європейського континенту в цілому. Другорядними інтересами є:

- модернізація та закріплення стратегічного положення Української ГТС у системі міжнародних енергетичних поставок;
- створення недискримінаційного енергетичного ринку;
- встановлення привабливого інвестиційного клімату та ефективне співробітництва з міжнародними фінансовими інституціями та інструментами;
- співробітництво в питаннях диверсифікації джерел постачання енергоресурсів;
- розвиток виробництва відновлювальної енергетики та альтернативних видів енергоресурсів з подальшим розвитком їх конкурентоспроможності;
- стала розвідка, видобуток та виробництво власних енергоресурсів, а саме – вугілля, нафти та газу.

Виходячи з вищезазначеного національні інтереси України в енергетичній сфері є взаємопов'язаними. Розвиток одних впливає із розвитку інших, так само як і реалізація окремих не можлива без реалізації усіх.

Список використаних джерел

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони [Електрон. ресурс]: Верховна Рада України – Комітет з питань євроінтеграції – режим доступу до документа: <http://comeuroint.rada.gov.ua/komevoint/doccatalog/document?id=56219>
2. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 №964-IV. [Електрон. ресурс] – Верховна Рада України – офіційний портал – режим доступу до закону: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15>
3. George Buchan National interests and European Union [Електрон. ресурс]: періодичне видання дослідного інституту Bruges Group – Л: The bruges group, 2012 – режим доступу до видання: <http://www.brugesgroup.com/NationalInterest.pdf>
4. Шляхун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки) [Електрон. ресурс]: навч. посібник – К.: Либідь, 2005. – 576 с. – (Концепція політичного реалізму) – режим доступу до посібника: <http://www.info-library.com.ua/books-text-6474.html>
5. Шахов В. Національний інтерес і національна безпека в геостратегії України [Електрон. ресурс]: В. Шахов, В. Мадіссон // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2013. – №2. – С. 44–56. –Режим доступу до ст.: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadu_2013_2_8.pdfSome book
6. Бодрук О. Національні інтереси / О. Бодрук // Політика і час. 2001. – №12. – С. 52–62.
7. Оновлена енергетична стратегія України на період до 2030 року [Електрон. ресурс]: Міністерствоенергетики та вугільної промисловості України – режим доступу: <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=222032>

8. Земляний М.Г., Шевцов А.І. Концепція основи державної політики енергетичної безпеки України у 2010–2014 роках (проект) – [Електрон. ресурс]: 2009 – ДФ НІСД – Режим доступу: <http://www.db.niss.gov.ua/docs/energy/ConceptEnPol.pdf>

9. Енергетичний сектор України в інтеграційних процесах // Національна безпека і оборона. – 2013. – №4–5. – С. 37–39.

10. Меморандумі про порозуміння щодо співробітництва в енергетичній галузі від 1 грудня 2005 р [Електрон. ресурс]: – Верховна Рада України – офіційний портал – режим доступу до закону: zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_694

11. Мунтіян В.І. Економічна безпека України. К.: Видавн-во КВІЦ – 1999. – С. 230.

УДК 336:368

М.А. БАС-ЮРЧИШИН,

аспірант, Інститут регіональних досліджень НАН України

Стан та особливості розвитку ринку медичного страхування в Україні

Грунтовна та всебічна оцінка діяльності ринку медичного страхування дозволяє визначити його роль та місце у фінансуванні галузі охорони здоров'я, а відповідно у захисті соціально-економічних інтересів суспільства. Оцінювання структури, масштабів та умов функціонування ринку на основі визначених показників дає змогу охарактеризувати поточний стан та визначити особливості вітчизняного ринку медичного страхування, що сприяє виявленню причинно-наслідкових зв'язків та тенденцій на досліджуваному ринку. Наведено пропозиції щодо подальших наукових досліджень за тематикою статті.

Ключові слова: медичне страхування, добровільне медичне страхування, ринок медичного страхування, страхова компанія.

М.А. БАС-ЮРЧИШИН,

аспірант, Інститут регіональних досліджень НАН України

Состояние и особенности развития рынка медицинского страхования в Украине

Основательная и всесторонняя оценка деятельности рынка медицинского страхования позволяет определить его роль и место в финансировании здравоохранения, а соответственно в защите социально-экономических интересов общества. Оценивание структуры, масштабов и условий функционирования рынка на основе определенных показателей позволяет охарактеризовать текущее состояние и определить особенности отечественного рынка медицинского страхования, что способствует выявлению причинно-следственных связей и тенденций на исследуемом рынке. Приведены предложения относительно дальнейших научных исследований по тематике статьи.

Ключевые слова: медицинское страхование, добровольное медицинское страхование, рынок медицинского страхования, страховая компания.

М. BAS-YURCHYSHYN,

graduate student of the Institute for Regional Studies of NAS of Ukraine

Condition and peculiarities of the health insurance market development in Ukraine

Thorough and comprehensive assessment of the health insurance market helps to determine its role in funding health care and, consequently, in protect the social and economic interests of society. Evaluation of the structure, scope and conditions of functioning of the market, based on specified parameters, allows to characterize the current situation and to define the peculiarities of national health insurance market that help identify causal relationships and trends in the target market. Proposals for further research on the subject are presented in the article.

Keywords: health insurance, voluntary health insurance, health insurance market, insurance company.

Постановка проблеми. Галузь охорони здоров'я виступає важливою складовою забезпечення національної безпеки будь-якої держави. Сьогодні в Україні спостерігається негативна тенденція фінансування галузі: бюджетні кошти лише частково покривають необхідні витрати, значними темпами зростає корупція та у більшості випадків медична допомога надається за неофіційну плату від пацієнта. Розвиток ринку медичного страхування (МС) в Україні може стати одним із найвагоміших чинників покращення ситуації в галузі охорони здоров'я та джерелом значних інвестиційних ресурсів.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Питання особливостей розвитку ринку медичного страхування в Україні у своїх працях торкається багато вчених, серед яких: В.Д. Базилевич, Н.В. Богомаз, О.Д. Вовчак, Т.Ф. Григо-

раш, А.В. Евтихова, Ю.П. Кіріченко, С.С. Осадець, Т.І. Стецюк та ін. Однак підходам до оцінювання ринку медичного страхування присвячено мало уваги. Більшість досліджень зосереджено на проведенні маркетингових обстежень, які характеризують ринок для страхової компанії. Об'єктивно оцінити стан та тенденції ринку медичного страхування страховальникам, державі, а іноді й страховикам в такому разі практично неможливо.

Мета статті – оцінити стан та особливості розвитку вітчизняного ринку медичного страхування.

Виклад основного матеріалу. Ринок медичного страхування як сфера взаємодії певної кількості визначених суб'єктів, де встановлюються соціально-економічні відносини щодо захисту інтересів страховальника (застрахова-